

Het atelier van Elisa Pesapane

'Hier werken maakt me zielsgelukkig'

‘Couperus heeft me er doorheen gesleept’

Spartaans is ze, zegt kunstenaar Elisa Pesapane (1979) over zichzelf, maar toch doet haar werk, naast de serieuze ondertoon, bijna frivool aan. Zijn het de levendige kleuren die ze in haar schilderwerk gebruikt, of juist de persoonlijke onderwerpen die ze kiest?

Aan de muur van haar atelier hangt een kleine selectie van de serie *Gekust door Aeolus*. Een twintigtal gezichten blaast met getuige lippen de toeschouwer een kus toe en geeft in zijn opgewektheid de ruimte iets lichtvoetigs.

LAPPENDEKEN VAN ONTMOETINGEN

“Ik ben de serie begonnen met een portret

van mijn man en mijzelf, waarin we de toeschouwer een kus toeblazen. Net zoals Aeolus dat deed, de god van de wind.” vertelt Elisa. “Inmiddels heb ik er 51 gemaakt en wil ik door naar de 90, maar het is best mogelijk dat ik daarna nog verder ga. Het zijn portretten van mensen die mijn pad kruisen, een soort lappendeken van ontmoetingen. In feite is het een levend zelfportret, hun levens laten immers hun sporen na in mijn leven. Ik wilde niet alleen maar koppen schilderen, zonder enige diversiteit, maar iets waardoor ieders persoonlijkheid naar voren komt. Mensen nemen vaak automatisch een pose aan, maar doordat ze een kus moeten toeblazen, laten ze hun masker vallen en worden ze kwetsbaar.”

BEKENDE GEZICHTEN

De diepere laag zit niet alleen in het onderwerp, maar ook in de manier waarop Elisa aan de slag gaat met haar werk. Het onderwerp wordt eerst gefotografeerd, daarna getekend op papier, dan geschetst op paneel, monochroom opgezet met verf en uiteindelijk wordt de laatste laag verf aangebracht. “Op die manier krijg ik een kop echt in mijn vingers en leer ik het gezicht kennen,” zegt Elisa daarover. Op veel van haar werken zijn gezichten te zien die Elisa ook in

de persoonlijk sfeer goed kent. Haar zonen Federico en Dario figureren in haar werk net zoals haar man Paul. Op een paneel dat nog in wording is, wijst Elisa haar Italiaanse grootouders aan, maar bovenal is ze zelf op heel veel werken te zien. “Ik gebruik foto’s als startmateriaal, bijvoorbeeld vakantiefoto’s waar de kinderen of ikzelf op staan. Die poses gebruik ik in een werk.” Elisa laat een tekening zien met een stier en een half afgewende vrouw. Beiden kijken de toeschouwer aan. “Dit werk gaat over de roof van Europa door Zeus in stierengedaante. Zij wordt meestal afgebeeld op de rug van de stier, maar ik wilde juist het moment laten zien dat ze door twijfel verscheurd wordt of ze wel of niet naar de stier toe moet gaan. Het zichtbaar maken van alle menselijke emoties maakt dat ik erg van mythen houd.”

Het is overduidelijk dat Elisa zelf model heeft gestaan voor de figuur van Europa. “De foto komt gewoon uit het vakantiealbum. Ik heb een enorm archief aangelegd met allemaal houdingen die ik nog een keer kan gebruiken voor een werk.”

PLANMATIG WERKEN

Die gestructureerde manier van werken, waarbij alles is uitgedacht, komt terug in haar liefde voor literatuur. Na haar opleiding aan

de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten studeerde Elisa Italiaanse letterkunde. “Door al die literatuurstudie weet ik hoe belangrijk de opbouw van een stuk is, dat geldt voor tekst, maar ook voor beeld. De Italiaanse schrijver Italo Calvino archiveerde zijn aantekeningen en ging daar op een planmatige manier mee aan de slag en puzzelde net zolang met alle stukjes tot het klopte. Zo werk ik ook: ik heb aantekeningen en foto’s en daarmee ga ik puzzelen. Het is net als met literatuur, soms ontstaan dingen spontaan en gaat het heel makkelijk, een volgend werk is weer moeilijk door bijvoorbeeld de compositie. Je componeert het beeld en puzzelt net zolang tot het in evenwicht is. Maar datzelfde gebeurt bij een goed verhaal, dus wat dat betreft heb ik veel aan die studie gehad.”

MONNIKENWERK

Haar liefde voor literatuur blijkt uit haar samenwerking met hedendaagse schrijvers. Voor een project dat in december uitkomt, een collector’s box van MatchBoox, bestaande uit vier boekjes, maakt Elisa tekenwerk bij verhalen van Arnon Grunberg, Nelleke Noordervliet, Kader Abdolah en Louis Couperus. In ieder luciferdoosje zit een klein handgemaakt boekje met een verhaal

dat ondersteund wordt door prachtige illustraties. “Ik vind het echt een eer met deze schrijvers samen te mogen werken,” zegt Elisa, “voor mij is de uitdaging om mijn werk aan te laten sluiten bij hun werk, maar er ook iets van mijzelf aan toe te voegen. In iedere boekje verwerk ik ook portretten van de schrijver. Ik weet nu echt wat monnikenwerk is, want het is zo klein, je krijgt gewoon kramp in je vingers. Maar dat geeft niets.”

MAKKELIJK IS ONINTERESSANT

Mijn scriptiebegeleider op de Universiteit, Macchiavelli-kenner Paul van Heck, zei daar ooit over: ‘Als het makkelijk gaat, is het niet interessant’. Voor mij klopt dat, een schilderij maken is ook altijd een strijd. Ik begin en halverwege komt er een crisis, iets compositorisch, of technisch, of juist inhoudelijks. Dat probleem los ik op, maar dan komt er weer een nieuw probleem. Dat proces hoort ook zo te gaan. Maar als het dan uiteindelijk lukt, is de voldoening enorm. Soms mislukken dingen. Dan begin ik met een idee, maar werkt het formaat van het werk niet goed. Eerst wil ik dat niet toegeven, maar als ik uiteindelijk stop en beseft dat het mislukt is, geeft dat ook weer een gevoel van opluchting.”

‘Een schilderij maken is altijd een strijd’

LOUIS COUPERUS

Een andere schrijver in wiens werk Elisa zich heeft verdiept is Louis Couperus. Op die manier is ze min of meer hoftekenaar van zijn oeuvre geworden. Het Leids Rijksmuseum van Oudheden had in 2013 een tentoonstelling over tien literaire werken die Couperus over de Oudheid schreef, waarbij Elisa tekenwerk heeft gemaakt. “Ik was bekend met het werk van Couperus en had daarnaast de wens om tekenwerk bij literatuur te maken. Verder ben ik gek op archeologie en de klassieken, dat is een passie van mij, dus om dit alles te kunnen combineren was heel bijzonder.” Tijdens deze opdracht was Elisa in verwachting van twee dochters, die ze na vier maanden zwangerschap verloor: “Het werk van Couperus heeft me echt door deze periode heen gesleept,” vertelt Elisa, “hij schildert met woorden en heeft mij met zijn prachtige schrijven aan mijzelf herinnerd, nieuwe energie gegeven en weer een glimlach op mijn gezicht getoverd. Ik ben hem daar heel dankbaar voor.” De tekeningen die Elisa bij de boeken maakte, waren aan de hand van citaten. “Ik probeerde me Couperus als maker voor te stellen, wat heeft hij gezien, wat kan hem verbaasd en geraakt hebben? Ik ben objecten gaan bekijken in het depot van

het museum met de conservatoren, ik heb veel gelezen, lezingen bezocht en veel oude kaarten en foto’s uit die tijd bestudeerd. Op die manier heb ik gezien, wat hij heeft gezien.”

VRIJ WERK

Naast werk in opdracht besteedt Elisa de meeste tijd aan vrij werk. Haar persoonlijke doel is om ieder jaar een goede nieuwe sluitende serie te maken die weer een stap vooruit is. “Mijn kinderen zijn nog klein, dus ik kan nu minder doen dan vroeger, maar ik probeer het ritme te vinden om minimaal twee keer per week overdag naar mijn atelier te gaan, verder ’s avonds, als ik daar nog puf voor heb. Maar ik ben streng voor mezelf, want ik weet dat ik er blij van word als ik aan het werk ben. Ik zorg dat alle spullen klaarliggen en zodra de kinderen slapen, ga ik werken. Op het moment dat ik kinderen kreeg, had mijn werk net een sprong gemaakt. Bovendien is het een onderdeel van mezelf, werken op mijn atelier maakt me zielsgelukkig.”

DRIELUIK

Elisa gaat vervolgens de trap op en laat een slaapkamer zien met het kleuterbed van Federico en het spijlenbedje van Dario. Daarnaast is haar atelier. Op de grond staat

het begin van een drieluik. De vorm is geïnspireerd op een klein religieus drieluik dat haar grootmoeder boven haar bed had hangen. Dichtgeklapt zijn twee zwangere vrouwen te zien en opengeklapt is een tafereel te zien met verschillende figuren, waaronder drie skeletten die de dodendans doen, tegen een achtergrond van de Italiaanse Alpen. Bekende gezichten; Federico, Dario en Elisa zelf, zijn in deze opzet al te onderscheiden. Door de klassieke thematiek is er, naast de vervreemdende elementen, voor de toeschouwer vooral herkenning. Wellicht is dat de kracht van Elisa Pesapane, dat zij de thema’s die eeuwenlang in kunst en literatuur zijn behandeld naderbij haalt en met een stijl die op een klassieke leest is geschoeid, op een eigentijdse wijze zichtbaar maakt. ★

Elisa Pesapane's serie 'Gekust door Aeolus', drie monumentale drielijken en een serie van tekeningen is te zien tijdens de Kunstlijn in de kelder van de Vleeshal, in het Archeologisch museum van Haarlem.

www.elisapesapane.com
www.matchbox.com